

Аннотация

Сергей Несвит. Публицистическое наследие О. Тихого и В. Стуса: сравнительный аспект.

В статье проанализировано публицистическое наследие О. Тихого и В. Стуса в контексте проблем национального культурного развития, освещена активная гражданская позиция деятелей. Также статья предусматривает анализ их правозащитной деятельности как жертв политических репрессий.

Ключевые слова: национальная культура, русификация, тоталитарный режим, гражданская позиция.

Summary

Serhii Nesvit. Journalistic legacy by O. Tykhyi and V. Stus: comparative aspect

This article is an attempt to analyze the journalistic legacy by O. Tykhyi and V. Stus in the context of national cultural development, their active citizenship is also highlighted. Also, the article is to analyze their human rights activities as victims of political repression.

Key words: national culture, russification, totalitarian regime, citizenship.

УДК 821.161.2

Тетяна КОВАЛЕНКО

аспірантка,

Донецький національний університет

СПЕЦИФІКА НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ І ПОЛЬСЬКОМУ ФОРМАЛІЗМІ

Стаття присвячена вивченню наукової комунікації в українському і польському формалізмі. На основі зіставлення наукових повідомлень в українському і польському формалізмі окреслено специфіку комунікативних стратегій названих систем.

Ключові слова: формалізм, наукова комунікація, наукове повідомлення, комунікативна стратегія.

Комунікація в науці активно вивчається у різних аспектах з середини ХХ ст. За більш, ніж півстоліття, було висунуто багато різноманітних пропозицій для дослідження циркуляції наукової інформації як суто в науковій спільноті, так і поза її межами [1], а комунікація стала розцінюватися як вагомий для вивчення розвитку науки аспект. Особливо дієвим комунікативний підхід постає у дослідженні розпорошених культурних явищ, моделювання яких може викликати труднощі (що маємо у випадку українського і польського формалізму), адже дозволяє окреслити структуру подібних феноменів.

Формалізм як одне з найвпливовіших явищ у культурі ХХ ст. став об'єктом достатньо активного вивчення, проте стан дослідження названого феномена не можна назвати задовільним: по-перше, нерівномірно досліджені національні версії формалізму (найбільше

уваги, закономірно, присвячено російській, значно менше – польській і українській версіям), крім того, не було здійснено порівняльних досліджень проявів формалізму в різних національних контекстах; по-друге, дослідження формалізму рідко виходять за межі суто філологічної методології (винятком постають розвідки російських дослідників межі ХХ–ХХІ століть, напр.: [2]). Власне, невивченістю перелічених аспектів визначається *новизна* запропонованої статті. *Актуальність* дослідження зумовлена тим, що зіставлення “маргінальних” версій формалізму сприятиме не тільки кращому пізнанню закономірностей розвитку культури в Україні та Польщі ХХ ст. (власне, дасть можливість говорити про реалізацію формалізму поза російським контекстом), але й дозволить глибше осмислити специфіку формалізму як цілісного явища (якщо враховувати відсутність безпосереднього контакту польської та української версій, адже в такому випадку наявність паралелей між ними свідчатиме про існування інваріанту системи, через який і здійснювався безконтактний обмін досвідом).

Мета розвідки – окреслити специфіку наукової комунікації в українському і польському формалізмі. Оскільки моделювання віддалених у часі комунікативних процесів стикається з рядом труднощів, насамперед – з відсутністю відомостей про специфіку циклів обміну інформацією, найпевнішими джерелами для відтворення подібних комунікативних схем постають збережені документальні джерела – самі повідомлення (наукові публікації різного гатунку). Отже, з урахуванням визначеної особливості, доцільно реалізувати поставлену мету через виконання таких завдань: 1) окреслити специфіку, виміри і детермінуючі чинники наукового повідомлення; 2) за визначеними критеріями зіставити наукові повідомлення в українському і польському формалізмі; 3) на основі здійсненого порівняння охарактеризувати специфіку наукової комунікації у названих версіях формалізму і чинники, що визначили її природу.

Об’єкт вивчення – українське і польське літературознавство першої половини ХХ ст., *предмет* – специфіка наукової комунікації в польському і українському формалізмі. *Матеріалом* дослідження постають такі тексти: “Наука віршування” Б.Якубського, “Природа новелі” Г. Майфета, “Структура новел Пруса” Є.Путрамета, “Студії з польської метрики” Ф.Шедлецького.

Специфіка формалізму, що не мав суто наукового характеру (адже формалісти були також авторами мистецьких та соціальних проектів), вимагає відповідного трактування поняття комунікації, за якого наукова комунікація постає сукупністю тих процесів інформаційної взаємодії, у

яких хоча б однією зі сторін виступає представник наукової спільноти [1, 113]. Поза тим, що застосовувана до вивчення формалізму концепція комунікації повинна враховувати розімкнення формалізму в позанаукові сфери, вона також мусить бути придатною до моделювання процесів обміну інформацією, які неможливо актуально відстежити, тобто її пояснення мають ґрунтуватися насамперед на характеристиках повідомлень, беручи з них максимум відомостей – зокрема, враховуючи відбиті у них інтенції творців повідомлень. Перерахованим умовам відповідає концепція соціокультурного циклу А.Моля [4], результати аналізу психологічних та інформаційних воєн Г.Г. Почепцовим [5], що становлять *методологічну основу* статті.

Соціокультурний цикл описує циркуляцію повідомлення (яке визначається як “послідовність осібних виокремлюваних і розпізнаваних елементів, що надходять індивідууму з навколишнього світу” [4, 204]) у схемі “мікросередовище (у якому повідомлення народжується) – макросередовище – повернення до мікросередовища” [4, 111 – 112]. При цьому якість передачі повідомлення залежить насамперед від його характеристик (хоча впливають і інші чинники, як, наприклад, засоби трансляції повідомлення): 1) *кількість оригінальності*, яку воно приносить конкретному реципієнту [4, 204]; 2) *надлишковість* – відносне перевищення кількості знаків, порівняно з певною їх ідеальною кількістю, а також пов’язані з названою характеристикою *зрозумілість* [4, 205] і *міра форми* повідомлення [4, 205]. Успішне передавання інформації повинно керуватися *правилом ефективності*, що вимагає відповідності норми оригінальності повідомлень щодо кількості інформації, прийнятній для реципієнта [4, 206].

Названі А.Модем критерії передбачають наявність певної норми – орієнтовної кількості інформації, що для її сприйняття реципієнт не докладатиме додаткових зусиль. Подібна умовна характеристика може бути визначена на основі попереднього досвіду реципієнта: у випадку моделювання комунікативних процесів у національних версіях формалізму таким досвідом виступатиме сприйняття попередніх надбань літературознавства, відповідно, міра новизни є ступенем альтернативності пропозицій (на певний конкретний момент). Оскільки у поданій статті модель комунікації конструюватиметься на основі наукових повідомлень, реципієнт буде трактуватися як колективний суб’єкт і не структуруватиметься на одиниці.

Концепція соціокультурного циклу А.Моля зосереджена на інформаційних (“змістових”) характеристиках повідомлень, які розглядаються дослідником дещо відокремлено від інтенцій їх творців і

прагматичних аспектів комунікації (прагматичний аспект виявляється на етапі переходу повідомлення з мікро- до макросередовища у ролі оформлювача, який адаптує повідомлення від джерела до масової аудиторії [4, 206], що виходить за межі аналізованого у поданій статті рівня комунікації). Проте адекватна реконструкція комунікативного циклу неможлива без урахування інтенцій творця повідомлення, оскільки саме комунікативні стратегії учасників обміну інформацією визначають як характеристики одиниць названого акту, так і закономірності його перебігу. Тому інформаційний вимір наукових повідомлень, представлений у соціокультурному циклі А.Моля, потребує доповнення інтенціональним аспектом, який би враховував ставлення творця повідомлення до мети і результатів комунікативного акту.

Іntenціональність відбита у способі формування повідомлень, у якому простежується очікувана сила впливу створеної комунікативної одиниці. Спрямованість повідомлення на певні наслідки проявляється у застосуванні засобів інформаційного і психологічного впливу: наприклад, поданні позитивної чи негативної інформації про об'єкт, демонстрації його сили чи слабкості [5, 176 – 177], викривленні певної інформації, зміні пріоритетів під час подання певних відомостей, інформуванні про неіснуючий об'єкт чи, навпаки, приховуванні інформації про існуючий [5, 488 – 494]. Саме інтенціональний аспект найбільшою мірою унаочнює дію головного чинника формування повідомлення, яким постає мотив автора одиниці комунікації, виявлений в інформаційній специфіці комунікативної одиниці радше імпліцитно.

Отже, наукові повідомлення постають важливим компонентом комунікації, у якому розпізнаються стратегії її учасників. Зіставлення повідомлень двох систем в *інформаційному* та *інтенціональному* аспектах дозволить окреслити комунікативну поведінку функціональних єдностей, відображену у відношенні до аудиторії та результатів комунікації, що уможливить розуміння принципів діяльності систем.

Порівняльна спрямованість дослідження вимагає адекватного структурування матеріалу. Оскільки український і польський (меншою мірою) формалізми не характеризувалися високим ступенем наукової організованості і вміщували доволі різні явища, принциповим під час зіставлення текстів буде дотримання їх „рівнорядності” – змістової, жанрової, функціональної (власне, увага до функціональної подібності у відповідних системах дозволить пом'якшити неможливість дотримання хронологічного критерію). Відповідно, для характеристики наукової комунікації в системах українського і польського формалізму предметом уваги будуть академічні теоретичні праці („Наука віршування” (1922)

Б.Якубського і „Студії з польської метрики” (1937) Ф.Шедлецького) і монографії прикладного характеру („Природа новелі” (1929) Г.Майфета і „Структура новел Пруса” (1936) Є.Путрамент). Подібний добір текстів для аналізу, звичайно, не є вичерпним, проте, на наш погляд, дозволить окреслити у загальних рисах комунікативну поведінку аналізованих систем.

Формалізм зароджувався в жорсткій опозиції до академічного літературознавства і на ранніх етапах розвитку був представлений здебільшого статтями полемічного спрямування (що чітко простежується в російському контексті у другій половині 1910-х – на початку 1920-х рр.). Український та більшою мірою польський формалізм, на відміну від радикальнішої російської версії, не були протиставлені академічному літературознавству (академічність є однією з конститутивних рис реалізації формалізму в українському і польському контексті), що суттєво відбилося на характері комунікації у названих системах, наблизивши її до традиційних схем обміну інформацією в науці, проте, дещо видозмінивши самий характер «науковості» (насамперед – в українському контексті, що буде докладніше розглянуто), чим і зумовлюється доцільність звернення саме до академічних публікацій як об’єктів спостережень над науковою комунікацією в українському і польському формалізмі.

Формалістська теорія віршування є однією з найхарактерніших пропозицій системи, що зародилася в опозиції до розвинутого символістського досвіду вивчення поезії і була міцно пов’язана з актуальними літературними пошуками. Бурхливий розвиток теорії віршування на ранніх стадіях російського формалізму надав українській та польській версіям систем міцне підґрунтя для побудови власних концепцій. Водночас, паралельність шляхів вивчення вірша у названих системах зумовлюється потребою розв’язання теоретичних проблем саме на національному текстовому матеріалі і вітчизняному дослідницькому досвіді. Реалізацією названих стратегій постають „Наука віршування” Б.Якубського [6] і „Студії з польської метрики” [8] Ф.Шедлецького.

Являючи собою функціонально подібні розвідки (мета обох робіт може бути окреслена як розробка і виклад теорії версифікації [6, 22; 8, 273; 8, 313]), названі тексти мають істотні розходження у спрямованості комунікативних завдань, поставлених перед ними системою: Б.Якубський акцентує практичний вектор власного дослідження („ми досі не мали теорії віршування українською мовою, а проте останніми часами й нові форми поезії нашої й загальний розвиток науки віршування вимагають подібної праці” [6, 21]; подібно до завдань, які

ставити перед собою Г.Майфет – див. нижче), тоді як Ф.Шедлецький чітко наголошує на теоретичності власної праці [8, 273]. Зазначена відмінність провокує різницю в інформаційній насиченості аналізованих праць, оскільки польський дослідник, орієнтуючись на підготовленого читача, широко використовує спеціальну термінологію, вдаючись швидше до фахових роз'яснень через виноски та посилання на інших авторів, а орієнтиром міри форми для Ф.Шедлецького поставатимуть можливості сприйняття тексту читачем, що орієнтується у проблематиці дослідження і знайомий із цитованими розвідками. Б.Якубський, виконуючи “просвітницьке” завдання, анонсоване у вступі до “Науки віршування” (і реалізоване протягом всієї розвідки – див., напр., показовий спосіб пояснення явища асонансу в поезії [6, 158 – 159]), значно полегшує інформаційну насиченість тексту, прагнучи радше переконати, ніж проінформувати читача, що не орієнтується у темі (цікавою, під таким кутом зору, є мотивація подання російської бібліографії як більш доступної [6, 22]).

Для ілюстрації висловлених спостережень наведемо фрагменти з аналізованих розвідок – початки розділів, присвячених проблемі співвідношення ритму і метру: “Основа віршів – ритм. <...> Справа в тому, що в останні 10-12 років термін “ритм”, “ритміка” почали вживатися в незвичайному, й, може, неналежному розумінні в питання віршування. Це утворило термінологічну плутанину, завжди прикру, особливо неприємну в молодій науці віршування, де взагалі ще так багато неясного й нерозробленого” (“Наука віршування”) [6, 64]; “Вихідним пунктом подальшого розгляду є поняття метру, під яким розуміємо структурно специфічний фонетичний потік мови. Метр – це “спеціальна форма ритму”, а саме ритм цілком регулярний. Ритм – це періодичний ряд, це повторюваність певних імпульсів, це, зрештою, очікування повторення” (розрядка автора) (“Студії з польської метрики”) [8, 275]. У поданих уривках виразно простежується “заохочувальна” стратегія українського автора, який насичує емоційно-оцінно власний текст (що спостерігаємо у цілій розвідці Б.Якубського: напр.: “А тим часом блискучий розвиток нашої поезії за останні роки увів у нашу поезію силу нових прийомів, витончених технічних засобів, розкішних і майстерних формальних досягнень” [6, 28]; і далі: “величезні багатства римування, що їх таїть у собі наша мова” [6, 156], “чистісінька схоластика” [6, 134], “остільки різноманітним, різнобарвним, складним стало життя” [6, 119])), у такий спосіб впливаючи на реципієнта; польський дослідник намагається максимально незацікавлено викласти думку, а наявність у процитованих трьох перших реченнях першого розділу двох істотних посилань свідчить про стратегію Ф.Шедлецького

на високу інформативність тексту.

Виявляє окреслені стратегії дослідників (умовно названі “просвітницькою” та “інформативною”) і спосіб викладу, що є очевидним уже з наведених фрагментів. Цікавим є зіставлення в аналізованих текстах питальних конструкцій: загалом невластиві для наукового стилю, названі явища сигналізують про інтенцію автора активізувати процес реценції повідомлення, проте, якщо у Ф.Шедлецького питальні речення постають швидше анонсом подальшого предмету розгляду (наприклад, під час з’ясування можливого впливу мови на версифікацію на прикладі чеського та французького віршів [8, 323]), то Б.Якубський виразно спрямовує імпульс питання на досвід реципієнта, що надає викладу відтінку шкільництва (чому, зокрема, сприяє виклад від першої особи множини, тоді як польський автор вживає безособові форми): “Тепер, як стоятиме справа з віршовим ритмом? Далі ми покажемо, що є система віршування, яка цілком заснована на точному виконанні законів музичного ритму (античне віршування). Але, наприклад, у нашому хоч сучасному віршуванні чи зберігаємо ми принципи музичного ритму задля ритмічності наших поезій” [6, 38].

Викладені вище спостереження дозволяють зробити загальний висновок про більшу увагу Б.Якубського до характеру сприйняття повідомлень, що проявляється у вживанні засобів впливу на читача та дотриманні принципу відповідності кількості нової інформації щодо здатності її сприйняття реципієнтом, тоді як для розвідки Ф.Шедлецького зазначені риси не є характерними, що свідчить про спрямованість тексту польського дослідника на сприйняття науковцями.

Прикладні академічні дослідження характеризують діяльнісний аспект системи: постаючи нерозривно пов’язаними з теоретичними працями (у той чи інший спосіб), прикладні розвідки виконують насамперед функцію переконання в адекватності теоретичного компонента системи і дієвості її пропозицій. Проте наукові повідомлення подібного ґатунку можуть мати додаткове навантаження у комунікативних схемах систем, яке характеризуватиме специфіку функціонування системи.

Зіставляючи праці “Природа новелі” Г.Майфета [3] і “Структура новел Пруса” Є.Путрамента [7] дотримуємось задекларованого вище принципу “рівнорядності”, адже обидва названі тексти є монографіями, присвяченими аналізу новел, і, поставши у період найрезультативнішого розвитку систем українського і польського формалізму відповідно, функціонально служать “закріпленню” теорії на автентичному матеріалі (Г.Майфет залучає також і зарубіжний досвід, про що докладніше далі).

Ці прикладні дослідження зумовлювалися потребою створення власної теоретичної концепції.

Виконуючи подібне завдання, названі праці Г.Майфета і Є.Путраментта мають цілком відмінні вектори: власне науковою працею з незначним аспектом популяризації нового підходу до аналізу літературного твору постає дослідження польського автора, тоді як Г.Майфет уже у вступі акцентує освітню мету (“лябораторно-критичним шляхом сприяти підвищенню якості літературної продукції, прислужитися вищепозначеному “лікнепівському” завданню” [3, 4]), невластиву суто науковим розвідкам, які розраховані на фахового читача.

Орієнтація на різну аудиторію спричиняє істотні відмінності у комунікативному оформленні розвідок: у роботі українського автора теоретична концепція окреслена дуже побіжно і з мінімумом термінологічних нововведень, тоді як Є.Путраментт широко користується з теоретичних пропозицій своїх попередників, залучаючи, зокрема, не тільки уже закріплені у літературознавстві формалістські поняття прийому [7, 13], матеріалу [7, 27], мотивації [7, 36], канонізації [7, 124], але й апелює до структуралістських концепцій, майже дослівно повторюючи тезу Я.Мукаржовського про взаємозалежність елементів у структурі [7, 16] і поділяючи прийоми на формальні [7, 13] та структурні [7, 16].

Тим часом як польський дослідник активно цитує і полемізує з іншими дослідниками новели, Г.Майфет концептуалізує власну розвідку на основі безпосередньо літературного матеріалу: власне, залучення Г.Майфетом зарубіжного літературного досвіду (дослідник виходить ще з античної традиції новели) є одним із проявів полегшення інформаційної насиченості тексту, прагнення уникнути надлишковості інформації для реципієнта, а також реалізує поставлену у вступі освітню мету. Зрозумілість постає провідним критерієм формування власного висловлення українським дослідником, тоді як польський автор більшу увагу звертає на форму подання власних висновків, дбаючи про логіку та порядок викладу (що стає особливо виразним на тлі менш прозоро структурованої книги Г.Майфета).

Обидві праці носять популяризаторський характер (служать розширенню комунікативних обріїв системи формалізму), що є причиною застосування засобів інформаційного впливу – позитивного маркування формалізму як дієвого інструмента роботи з аналізованими літературними жанрами (на підтвердження висловленого спостереження можна навести численні посилання Є.Путраментта на розвідки російських формалістів, головним чином – на праці Б.Ейхенбаума [7, 6;

7, 11; 7, 15], а також апеляції до текстів В.Шкловського Г.Майфетом [3, 229; 3, 267]). Психологічний аспект впливу повідомлень актуалізований більшою мірою в роботі Г.Майфета (польський автор тяжіє до наукової об'єктивності), його дію спостерігаємо, зокрема, на прикладі перенесення акценту на “просвітницький” вектор розвідки (що нівелює науковий статус дослідження), а також неправдивому інформуванні про авторські мотиви (про виконання розвідки з огляду на суспільну потребу – письменницький інтерес до новел, потреба підвищення літграмотності [3, 3] та увагу до ідеологічної адекватності обраних для аналізу текстів [3, 4]).

Таким чином, проаналізовані прикладні розвідки дають плідний ґрунт для спостереження відмінностей функціонування українського та польського формалізму: відсутність полегшення “інформаційної ваги” власного дослідження Є.Путраментом, а також невикористання автором засобів інформаційного і психологічного впливу свідчить про апеляцію дослідника до фахової підготовленої аудиторії наукового мікросередовища, натомість Г.Майфет активно вдається до засобів, які б поширювали комунікативний потенціал його тексту, прагнучи вийти на обрії макросередовища.

Отже, на підставі розгляду інформаційного та інтенціонального аспектів наукових повідомлень в українському та польському формалізмі можна зробити висновок про більшу увагу українських дослідників до специфіки сприйняття власних текстів, що проявляється у вживанні засобів психологічного та інформаційного впливу (емоційно-оцінного маркування об'єктів, розстановки пріоритетів відповідно до актуальної політичної ситуації), що є втіленням тенденції українського версії системи до виходу за межі суто наукового побутування (соціальної реалізації). Прагнення перетину кордону наукового мікросередовища і переходу на ширші комунікативні обрії змушують надавача повідомлень “полегшувати” інформаційну насиченість останніх, що створює враження “розсіяності” українського формалізму в тогочасній академічній традиції літературознавства.

“Просвітницький” вектор повідомлень українського формалізму стає особливо відчутним на тлі „інформативності” польських розвідок, написаних зі збереженням засад створення наукових текстів, розрахованих на фахових читачів. Причини подібних відмінностей слід шукати насамперед у контексті розвитку аналізованих версій формалізму: функціонування українського формалізму в ситуації загроженості і перманентного тиску змушувало систему шукати альтернативних шляхів реалізації і „розхитувало” науковість теоретичного компонента вітчизняної системи, тим часом як польський

контекст був більш сприятливим для розвитку формалізму, хоча й теж характеризувався присутністю більш сильної системи структуралізму (власне, майже синхронне співіснування формалізму і структуралізму робить польський досвід унікальним для спостереження закономірностей діахронічного розвитку названих систем).

Комунікація українського формалізму мала додатковий вектор, реалізований «лівим» авангардовим складником вітчизняної версії аналізованої системи, що не став предметом уваги в поданій статті з причини відсутності відповідника у польській системі (оскільки і «ліві» формалістські публікації у польському формалізмі (напр., тексти Д.Хопеншанда), і зв'язки з авангардом у польському контексті мали істотні відмінності від аналогічного українського досвіду).

У статті був простежений лише один складник комунікації – наукові повідомлення, отже, зроблені висновки не можуть претендувати на остаточність і вичерпність. Перспективи подальшого вивчення комунікативних аспектів формалізму лежать у площині розширення текстової бази дослідження, а також цілісного моделювання комунікативних циклів національних версій формалізму на основі позатекстових джерел.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Выдрин О.В.* Научная коммуникация: к методологии исследования // Вестник Челябинского государственного университета. – 2009. – № 42 (180). Философия. Социология. Культурология. Вып. 15. С. 112 – 117. – Режим доступа до джерела: <http://www.lib.csu.ru/vch/180/023.pdf>
2. *Дмитриев А., Левченко Я.* Наука как прием: еще раз о методологическом наследии русского формализма // Новое литературное обозрение. – 2001. – № 50. – С. 195 – 245.
3. *Майфет Г.* Природа новелі. Збірка друга. – Х.: ДВУ, 1929. – 344 с.
4. *Моль А.* Социодинамика культуры: Пер. с фр. – М.: Издательство ЛКИ, 2008. – 416 с.
5. *Почепцов Г.Г.* Психологические войны. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2000. – 528 с.
6. *Якубський Б.* Наука віршування. – К.: Київський університет, 2007. – 208 с.
7. *Putrament J.* Struktura nowel Prusa. – Wilno: Z zasiłku funduszu kultury narodowej; Skład główny: Dom Książki Polskiej, Warszawa, 1936. – 136 s.
8. *Siedlecki F.* Studia z metryki polskiej // Siedlecki F. Pisma / Zebraли і opracowali M.R. Mayenowa і S.Żółkiewski. – Warszawa, 1989. – S. 271 – 616.

Аннотация

Татьяна Коваленко. Специфика научной коммуникации в украинском и польском формализме.

Статья посвящена исследованию научной коммуникации в украинском и польском формализме. На основе сопоставления научных сообщений в украинском и польском формализме анализируется специфика коммуникативных стратегий в названных системах.

Ключевые слова: формализм, научная коммуникация, научное сообщение, коммуникативная стратегия.

Summary

Tetiana Kovalenko. The specific of scientific communication in Ukrainian and Polish Formalism

The article is devoted to exploration of scientific communication in Ukrainian and Polish Formalism. The specific of communication strategies in named systems is analyzed by dint of scientific messages comparison.

Key words: Formalism, scientific communication, scientific message, communicative strategy.

УДК 821.161.2.09:78

Аліна САПРИКІНА

аспірант,

Донецький національний університет

ПРОБЛЕМА ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНИХ КОРЕЛЯЦІЙ У ТВОРЧОСТІ Г. МАЗУРЕНКО

У статті висвітлюється специфіка взаємозв'язку мистецтва слова та музики, аналізуються спроби типологізації літературно-музичних кореляцій, розглядаються особливості транспонування засобів музичного мистецтва в літературну творчість, простежується розмаїття способів взаємодії мистецтв у творах Г. Мазуренко, визначається роль аудіальної образності в її поезії, завдяки якій досягається виразність та експресивність художнього слова письменниці.

Ключові слова: синкретизм, літературно-музичні кореляції, аудіальна образність.

Образний світ Г. Мазуренко відзначається органічною єдністю мистецтва слова, живопису і музики. Синкретизм художнього світовідчуття письменниці відзначали Л. Міщенко, М. Неврлий, В. Попович, В. Просалова, Р. Яців та ін. Дослідники здебільшого акцентували на взаємозв'язку поезії та живопису, невід'ємності вербального й візуального у її творах. Проблема взаємозв'язку літератури і музики у творчості Г. Мазуренко ще не була предметом спеціальних студій і потребує глибшого осмислення.

Мета цієї статті – розглянути спроби науковців типологізувати вияви літературно-музичної взаємодії, охарактеризувати розмаїття способів кореляції художнього слова і музики у творчості Г. Мазуренко, виявити засоби, завдяки яким відбувається взаємопроникнення мистецтв.

Останнім часом проблема літературно-музичних кореляцій привертає особливу увагу, актуальним постає завдання виявити засоби взаємодії мистецтв. Літературознавство вже тривалий час оперує такими поняттями, як ритм, мелодика, тональність, контрапункт, поліфонія, оркестровка тощо. Незважаючи на численні спроби дослідити специфіку літературно-музичних зв'язків (І. Борисова, Р. Брузгене, В. Васіна-Гроссман, Р. Краукліс, А. Махов, М. Машенко та ін.), питання